

Александар Петров¹

**Зоран С. Голубовић: НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ И
ПОЛИЦИЈСКА РЕАКЦИЈА, Партенон, Београд, 2018.**

Савремен начин живота донео је са собом и разне облике девијантног понашања у друштву, нарочито у породици као основној ћелији друштва. Неравноправан однос као и неравнотежа моћи између супружника често доводе до физичког насиља које са собом односи и људске животе, неретко и животе малолетне деце. О насиљу у породици данас не можемо говорити само

као о социјално-патолошкој појави, већ и као једним од најзаступљенијих облика криминали-тета где посебно значајно место у превенцији заузима полиција. Научни допринос истраживању ове специфичне врсте криминалитета даје монографија аутора др Зорана С. Голубовића *"Насиље у породици и полицијска реакција"* која представља дело које на теоријским и емпиријским основама истражује улогу полиције у спречавању дела насиља у породици.

Монографија је проистекла из докторске дисертације аутора одбрањене 2016. године на Правном факултету Универзитета „Унион“ у Београду. Аутор је своје вишегодишње искуство полицијског службеника преточио у вредно научно дело које на јасан,

систематичан и свеобухватан начин приказује улогу полиције у превенцији кривичних дела против брака и породице.

Монографија је укупног обима 320 страна и подељена је у пет целина.

У првом поглављу под називом *"Кривичноправна заштита брака и породице"* аутор се најпре бави појмовним одређењем брака и породице, као и односом патријархалне и савремене породице. Затим, посебно указује на значај права на приватност и заштиту породичног живота које анализира кроз међународноправни и нормативни оквир Републике Србије. Сва кривична дела из групе кривичних дела против брака и породице аутор разврстава у две

---

¹ Предавач Високе школе струковних студија за економију и управу у Београду, специјалиста криминалиста, a.petrov@live.com

подгрупе. У првој подгрупи налазе се кривична дела против брака у које спада кривично дело двобрачности, док се у другој подгрупи налазе кривична дела против породице где убраја кривична дела ванбрачне заједнице са малолетником, одузимање малолетног лица, промена породичног стања, запуштање и злостављање малолетног лица, насиље у породици, недавање издржавања, кршење породичних обавеза и родоскрвњење. Након навођења законских описа поменутих кривичних дела, аутор даље анализира статистичке податке о заступљености ових дела у Републици Србији према евиденцијама Министарства унутрашњих послова, правосудних органа, центара за социјални рад и организација цивилног друштва.

Како је у пракси у највећој мери заступљено насиље у породици, Голубовић у наставку пише о заштити од насиља у породици коју разматра прво кроз породичноправну заштиту, као примарни облик заштите, а затим кроз прекршајноправну заштиту. Свакако најделотворније механизме заштите од насиља у породици пружа кривично право. Међутим, кривичноправном заштитом не може бити обухваћена породица као јединствен објект заштите, већ једино члан породице. Овде аутор примећује да уколико је више чланова породице оштећено не постоји стицај, већ се ради о једном кривичном делу. Исто тако, као отворен проблем остваривања кривичноправне заштите, наводи и стицај појединих облика насиља у породици и однос са другим кривичним делима чија су обележја уједно и обележја кривичног дела насиља у породици као што су угрожавање сигурности, наношење тешких телесних повреда, злостављање малолетног лица и сл.

На крају овог поглавља аутор као могуће правце унапређења кривичноправне заштите брака и породице види у унапређењу националног законодавног оквира и примени постојећих решења, унапређењу мултисекторске сарадње између система здравствене заштите, образовања, социјалне и породичноправне заштите, полиције, правосуђа, тужилаштва, као и развоју јединственог софтверског система за евиденцију случајева насиља у породици.

"Улога полиције у заштити брака и породице" назив је другог поглавља.

У овом поглављу прво се разматра традиционални и савремени концепт полиције где се нарочито придаје значај полицији у заједници као новом облику организације полиције у коме важну улогу у полицијском одлучивању и деловању имају грађани, и социјално-услужном концепту полиције где до изражаја долази социјални сегмент у раду полиције, тј. где се полиција посматра као врста социјалне службе. У наставку рада аутор анализира реакције полиције на кривична дела против брака и породице у теоријско-емпиријским истраживањима извршеним средином шездесетих и осамдесетих година XX века, као и од 2000. године наовамо.

Проблеми на које наилази полиција Републике Србије у заштити брака и породице идентични су проблемима са којима се срећу полиције у другим земљама наводи др Голубовић, и истиче да је нарочито неадекватан однос

према насиљу у породици полиција имала у време када ово кривично дело није било инкриминисано. Инкриминацијом дела и све јачим утицајем јавности тај се однос почео мењати, тако да данас полиција има кључну улогу у превенцији насиља у породици, али посебна пажња се мора посветити обуци полицијских службеника нарочито у случајевима препознавања злостављања и занемаривања малолетника, као и приликом процене односа у породици када је пријављен случај насиља. Аутор запажа да је полиција и даље немоћна у случајевима прогањања из разлога што ове радње нису посебно инкриминисане, и зато сматра да би полиција пријаве оваквих нежељених радњи требала да "препозна као елемент будућег насиља". С тим у вези, како би се значајно унапредило поступање полиције и у случајевима прогањања, аутор предлаже инкриминацију оваквих радњи "ако не као кривично дело, онда бар као прекршај".

Случајеви насиља у породици могући су и међу припадницима полиције чему је аутор посветио посебну пажњу у делу под називом "Полицијски службеници као насилници". Закључак је да се насилници не могу скривати испод полицијске униформе и да МУП мора ову област посебно нормативно уредити што сада није случај.

Као примере добре праксе полицијске реакције на породично насиље др Голубовић наводи моделе међусекторске сарадње у Зрењанину и Лазаревцу, где у заштити брака и породице до изражаја долази сарадња полиције, тужилаштва, прекршајних судова, центара за социјални рад, домовна здравља и невладиног сектора. Уједно, посебна пажња се посвећује жртви насиља и посебно се води рачуна да се отклони утицај насилника на жртву како не би пријавила случај. Ови модели представљају комбинацију превентивних и репресивних мера и аутор их у будућности види као потенцијални национални модел ефикасне међуинституционалне реакције на породично насиље.

Још један могући подстицај за унапређење улоге полиције у заштити брака и породице продукт је реформе српске полиције и односи се на имплементацију концепта полиције у заједници који нарочито треба да допринесе превенцији породичног насиља на локалном нивоу.

Треће поглавље, насловљено *"Реакција полиције на кривична дела против брака и породице у упоредном и међународном праву"*, указује на најважнија упоредноправна и међународноправна решења полицијске реакције на породично насиље.

Упоређујући упоредноправна решења, аутор прво полази од англосаксонског правног система где анализира заштиту брака и породице и улогу полиције у Сједињеним Америчким Државама, Канади и Великој Британији.

Облици полицијске реакције на насиље у породици у државама континенталног правног система представљени су кроз решења у Аустрији, Немачкој, Шведској и Француској. У посебном делу аутор анализира заштиту

брака и породице и улогу полиције у земљама бивше СФРЈ – Хрватској, Словенији, Федерацији БиХ, Републици Српској, Црној Гори и Македонији.

Улога међународних организација и међународноправна решења када је у питању реаговање полиције на насиље у породици, анализирана су кроз документа Уједињених нација, Савета Европе, Европске уније и осталих међународних докумената од значаја за рад полиције.

У четвртном поглављу под називом *"Реакција полиције на кривична дела против брака и породице у Републици Србији"*, аутор се бави анализом позитивног законодавства Републике Србије и полицијском реакцијом на кривична дела породичног насиља, почевши од Устава Републике Србије, Закона о равноправности полова, Закона о забрани дискриминације, Закона о полицији, Закона о оружју и муницији, Закона о прекршајима и Кривичног законика. Посебно истиче одредбу Закона о полицији којом је предвиђено поступање полиције у случају породичног насиља, као и одредбу истог закона којом се предвиђа поступање полиције у случају повећаног ризика. Као значајни документи анализирани су Општи протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима, и Посебни протокол о поступању полицијских службеника у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима. Овим протоколима одређена је улога полиције и других органа у заштити жртава породичног насиља и уједно унапређена реакција полиције на дела насиља у породици.

У наставку аутор анализира полицијску статистику у вези насиља у породици. Користећи евиденцију МУП-а као извор података, графички је приказан број пријављених кривичних пријава насиља у породици, број пријављених лица и предузетих мера, однос полне и старосне структуре пријављених лица, анализа места и времена извршења, и посебно анализа и статистички приказ убистава у породици.

Временски период статистичке обраде података је од 2002. до 2012. године, при чему су подаци посебно издвојени за Град Београд и Аутономну Покрајину Војводину у ситуацији када су уочена одступања у односу на Републику Србију у целини.

Повећање поверења у полицију и уједно промена имица полиције која подразумева одступања од традиционалне полицијске организације где је полиција више у служби система него грађана представља императив у демократизацији државног апарата принуде. С тим у вези, аутор износи податке до којих је дошао у оквиру спроведеног истраживања односа полицијских службеника према жртвама кривичног дела насиља у породици. *"Унапређење односа са жртвама и разумевање потреба жртава"*, као и *"Јачање свести о неопходној помоћи и подршци жртвама"* поднаслови су у овом поглављу где је др Голубовић детаљно приказао резултате истраживања.

Последње, пето поглавље носи назив *"Правци и могућности усавања полицијске реакције на дела против брака и породице"*.

Аутор ово поглавље започиње указивањем на значај потврђивања Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици. Сама Конвенција намеће потребу стручног усавршавања полицијских службеника у овој области, као и унапређивање сарадње између различитих институција. Аутор овде између осталог, упознаје читаоце о досадашњем току усклађивања законодавства са међународним стандардима, нарочито у оквиру Министарства унутрашњих послова, где је, примера ради, унутар Управе криминалистичке полиције формирано посебно одељење које ће се бавити искључиво санкционисањем и превенцијом породичног насиља.

Обука и едукација припадника полиције о спречавању и борби против насиља у породици према мишљењу аутора треба да се заснива на добро испланираној стратегији. Овде у први план треба ставити бригу о жртви насиља у породици, као што Конвенција Савета Европе и налаже. С тим у вези, аутор сматра да је неопходно "увести проактиван приступ у едукацији и обуци полицијских службеника, интензивирати едукацију и специјализацију с циљем разумевања и препознавања насиља у породици и заштите жртава насиља, узети у обзир ставове полицијских службеника у погледу подручја њихове едукације и обука". Активности образовних установа на овом пољу дате су на примерима Криминалистичко-полицијске академије у Београду и Центра за основну полицијску обуку у Сремској Каменици. Аутор напомиње да је неопходна стална едукација и стручно усавршавање полицијских службеника у превенцији насиља у породици, што укључује и сарадњу са другим институцијама. Таква сарадња предвиђена је и Националном стратегијом за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима. Један од носилаца активности у спровођењу наведене Стратегије јесте управо полиција чиме је њена улога у превенцији породичног насиља усмерена на сарадњу и са другим министарствима, локалним самоуправама, удружењима грађана, центрима за социјални рад, и нарочито, медијима. Др Голубовић зато сматра да полиција треба да се укључи и као равноправан партнер, али и као иницијатор кампања подизања нивоа свести јавности о значају превенције породичног насиља.

Након петог поглавља дат је резиме остварених резултата истраживања.

Списак коришћене литературе обилује разноврсним, актуелним и савременим насловима из предметне области.

Монографија је писана јасно и разумљиво, тако да се лако може читати. Препоручује се правницима, криминолозима, полицијским службеницима, социјалним радницима, као и свима осталима који су заинтересовани за проблем насиља у породици.